

NAROČNINA ZA JUGOSLAVIJO ČETRTLETNO DIN 15/CELOLETNO DIN 60/ZA INOZEMSTVO JE DODATI POŠTINO/OGLASI PO CENIKV/POSAMEZNA ŠTEVILKA PO DIN 1 RAČUN POŠT. HRANILNICE 13.188

ORJUNA

VREDNOSTVO IN VPRAVA V. VČITELJSKI TISKARNI/ROKOPIŠI SE NE VRAČAJO/ANONIMNI DOPISI SE NE PRIOBČV-TEJO/POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI TELEFON ŠTEV. 2906

Pot naše politike.

Slovenska politika ni nikoli izrastla iz samostojnih tal, nikoli se ni osamosvojila in ni imela nikoli izrazitega programa, ki bi bil vsaj v temelju samonikel in bi bil odgovarjal prilikam in nacionalni osebi slovenskega naroda. Ta program je bil povzet samovoljno in brez vsake skrupuloznosti od narodov, ki so bili že davno politično zreli; brez pomisleka se ga je kopiralo in se prav nič ni oziralo na smešno stran takega počenja. Narod — otrok, ki je kotaj zlezal iz poveljev in stopil prvič v politično areno, je prinesel s seboj program zrelega moža, izkušnega v političnih borbah in intrigah. Kretal se je v visokih škornjih v političnih opdžkih serpentinah, in da ni prišel nikamor naprej, je jasno in je bil vedno cilj zasmehovanja in roganju politične prepotence, ki ga je vodila, kamor je hotela in kjer ga je rabila za štatista in za števnega harlekina.

Sicer se je narod sam zase neprestano trudil, da se izmota iz političnega dilematizma, a mu ni uspelo nikoli, ker je bil preveč navezan na tradicije, ki jih je zvesto čuval rimski klerus še izza srednjega veka in ga cepil v nerazsodno maso tako, da se ga še dandanes ni mogel otrešiti in radi tega trpi neprestano na topih posledicah svojega mrtvega konservativizma. Vsak nacionalni pojav je bil obsojen že a priori na grmado in povzročitelj čnega, že v kalu zadušnega stremjenja je bil obsojen na javno smrt in je bil za vse življenje uničen v svoji eksistenci in na nemilost izročil nevedni, od nazadnjaškega fanatizma zaslepljeni masi.

Ni čudno, da se pri takih razmerah ni upal nihče, da bi se posvetil politični stroki in smotrenemu delovanju za emancipacijo svojega ljudstva, ker je vedel, da bo že pri prvem poizkusu javno obsojen na smrt, če ne telesno, pa vsaj moralno, in bo moral, če hoče priti kot človek v grob, preklcati pred inkvizitorskim stolom vse svoje blodnje in vse ideje, ki jih je zagrešil v svojem idealnem mišljenju. Klerus je imel svobodne roke in nezavezane pravice, da je sodil materijo in dušo; razpolagal je za dušo in telesom po edinca, poznal ni — razen pri sebi — materije in sveta in življenja na svetu in nacionalizem mu je bil največji smrtni greh, ker je hotel tudi njega spraviti iz ravnotežja. Nebesa in njihov zastopnik na zemlji, rimski papež, sta mu bila početek in konec življenja, a kar je bilo vmes, pa je moral biti posvečeno njim, kot posredovalcem in prekupčevalcem narodnih duš.

Na takih podlagah in s takimi predpogoji pač ni bilo misliti, da bi se mogla pri nas razviti nacionalna ideja. Napoleonovi časi so prešli kakor neverjeten sen in da ni bil po njem obsojen na smrt naš prvi nacionalist, Valentin Vodnik, prav po zaslugi starega klerusa, bi človek niti ne verjel, da so bili resnično tisti časi, po katerih in na podlagi katerih bi se bil že takrat lahko pričel

razvijati naš nacionalizem in se razviti do one višine, kakor se je razvil nemški prav v tistem času po inicijativni napoleonskih velikih časov. A črne roke so naglo in strastno pograbile za vajeti, ki jih je vzel Napoleon iz njihovih rok, in zdaj so prišli še temnejši, še hujši časi, ker teror in divjanje sta hotela nadomestiti vse tisto, kar nista mogla izvršiti med dobo prosvitljene francoske okupacije.

V dobi avstrijskega parlamentarizma, ko je bil narod prisiljen, da vendarle nastopi kot nekaka po sila — celota, ga je klerus spet vzel v svojo zaščito in ga šel zastopati pred politični svet Evrope. Kako ga je zastopal, to vemo vsi, ki se količkaj zanimamo za našo politično zgodovino — uspehov ni zabeleženih nikjer, neuspehov in narodne škode pa na tisoče. Za hrbotom teh političnih brezbarvnežev se je pač začela med našo inteligenco in posameznimi ljudskimi bistrovidi propaganda za nacionalno osamosvojitve in gibanje, ki je bilo usmerjeno v jugoslovensko orientacijo. To od klera v početku nekontrolirano gibanje se je razmahnilo tako silno, da je bilo že v početku tega stoletja 90 odstotkov naše inteligence avstrijskih veleizdajnikov in privrženecv Srbstva, ki se je splošno smatralo, posebno ob prihodu kralja Petra, za nekaj temelj, na katerem se bo dvignilo svobodno jugoslovenstvo.

Zaščitnikom ljudstva se je pričel narod polagoma trgati od vrvi in s strahom so opazili preokret, ki je grozil, da jih ubije za vselej, ako se nacionalizem razmahne do one meje, kjer prenehava rimski predpotopni internacionalizem s svojimi rimskimi dogmami o krščanskem nacionalizmu. In ker sta jih Rim in Dunaj podpirala z vsemi sredstvi, se je postavil spet trdno na noge in ni štedil ne z denarjem, ne z denunciacijami, ne s pokoljem, ne z vislicami, da bi preprečil ta preokret, ki je hotel uničiti furmane naše politike za vselej. Da se jim je vse to kolikor toliko posrečilo, pričča današnji položaj države, pričča vsa prosvitljena Slovenija.

Kljub temu, da so priplezali do najvišjega stolčka in pri tem zapravili še tisto malo simpatij, ki smo jih uživali med Hrvati, našega nacionalizma niso mogli uničiti, dasi so napeli vse sile in moči in so se poslužili celo pomoči kraljevega italijanskega konzula. Svet nas sodi po njih in njihovih delih; a svet nam je trenutno malo mar; mar so nam samo naši bratje južno od nas, ki nas ne smejo soditi po zastopnikih, ki se nam urivajo že od pamtveka. Vedo naj, da je v teh krajih doma nacionalizem, ki je visoko nad oficijelnim političnim klativiteštvom, ki mu je država vse in bratje več kakor pa oni, ki so kamen spotike za bratovsko konsolidacijo in ljubezen. In ta nacionalizem bo zmagal, zmagal bo v znamenju bratovstva, a ne po dogmah in nazadnjaških naukih našega farizejstva in jezuitizma!

Jos. T. ...

Svobodna reška luka.

(Napisano pred sprejetjem „nettunskih konvencij“.)

I.

Italija nam je odstopila z rimskim paktom v zakup za petdeset let bazen Thon de Revel v reškem pristanišču. S tem nam je hotela navidezno napraviti velikodušno kompenzacijo in nam je zaračunala minimalno zakupnino v znesku ene zlate lire na leto. Medtem pa se vsa ta stvar nikakor ne more smatrati za neke vrste kompenzacijo, temveč je vse to popolnoma italijanski ekonomski in politični interes. S tem je Italija hotela, da se z našim sodelovanjem in z našimi sredstvi ter z na-

šim prometom reši Reko, ki je popolnoma odrezana od svojega naravnega zaledja, reši končne propasti in da na ta način prepreči, da se naša pristanišča radi prirodne potrebe in ekonomskih zahtev ne razvijajo do one višine, ki jo zaslužijo — no, naš ekonomski in politični interes bi pa v resnici obstajal samo v tem, da plačamo Italiji stokrat večjo zakupnino, pa četudi se tega tujega pristanišča nikoli ne poslužimo.

Po naših mislih je stvar »z našim (samo po imenu!) svobodnim prista-

niščem« ista kakor z našo svobodno cono v Solunu. Tudi tam so nam Grki kot nekakšno kompenzacijo za veliko pomoč naše vojske v bojih s Turki, osobito pri zavzetju Soluna, za kratke hipe odstopili v Solunu svobodno cono, pa so takoj na tisoč načinov gledali, da nam onemogočijo eksploatacijo te cone, ter imamo še do sedanjih časov samo izdatke in različne spore radi te »naše svobodne cone« na tujem teritoriju, saj eksistira samo po imenu in na papirju.

Z Italijo smo sklenili že nebroj konvencij in zato ni čudno, če nas na podlagi ene izmed teh konvencij opehari za vse ono, kar nam je zagotovljeno z rimskim paktom in da po grškem vzgledu onemogoči uporabo reške cone in bomo tudi tu ravno tam, kjer smo zdaj v solunski svobodni coni.

Vprašanje otvoritve bazena Thon de Revel je stavilo ministrstvo saobračaja na dnevni red prve seje novega tarifnega odbora. Toda pametno in pošteno je bilo, da je tarifni odbor to vprašanje stavil z dnevnega reda ter se ni niti dotaknil pri razpravi te važne in kočljive zadeve. Kajti pred rešitvijo vprašanja, kako naj se eksploatira naše pristanišče na Reki, je treba rešiti še mnogo drugih vprašanj, ki so za nas važnejša. Predvsem se morajo temeljito pretrpeti nettunske konvencije, ki pa so počne določb, ki skrajno nasprotujejo našim narodnim in državnim interesom že v teh konvencijah ni zajamčena svoboda našega dela v reški svobodni luki; vrhu tega pa se nahajajo v njih celo določbe, ki popolnoma omejujejo uporabo naših lastnih delavcev, ne glede na mnoge predpise v carinski in železniški manipulaciji, ki nam odvzemajo še tisto malo pravic, ki nam jih je zagotovil rimski pakt, osobito pravico, da naše carinske in železniške ustanove vrše službo po naših predpisih.

Najbolje bi bilo tedaj, če bi se otrešli tega pristanišča na tujem te-

ritoriju, ker bomo imeli drugače samo škodo. Nekakšne koristi bi mogle imeti samo naše železnice, a še te koristi je znala Italija že naprej omejiti s tem, da je koncedirala Madžarom na Reki in Čehoslovakom v Trstu svobodne magacine in bi mi imeli od tranzita samo neznatne dohodke. Radi vsega tega moramo zavzeti stališče, da na noben način ne smemo težiti za tem, da prenapro odpravimo Thon de Revel, kar zahtevajo Italijani samo v interesu Reke, a v našo lastno škodo. Ne moremo razumeti, kako je moglo to vprašanje biti stavljeno na dnevni red tarifnega odbora, ko niso nettunske konvencije niti prešturane, a kaj šele odobrene od naroda, ki jih je že a priori odklonil.

Mesto da se pobrigamo za graditev in podvig naših lastnih pristanišč, ki so od narave obdarjena z vsem potrebnim, pa skrbimo samo za to, da rešimo Reko propasti in usmerimo v njo ves svoj promet in življenje, vključno temu, da dobro vemo, da s tem obsodimo na smrt Sušak in ostala naša pristanišča. Zato je pač skrajna potreba, da ureditev prometa v Thonu de Revel odložimo za nedogleden čas, ko se odnošaj z Italijo postavijo na realno bazo in ne bo nikakega dvoma več, da nas hoče Italija samo izigravati in izkoriščevati, kakor je sedaj jasno razvidno iz vseh paktov in konvencij, ki nam jih je potisnila lokavo na mizo v podpis. Razgovorjati o bazenu Thon de Revel se smemo pač šele takrat, ko se definitivno in s polno zadovoljnostjo vsega naroda rešijo vsa predhodna vprašanja nettunskih konvencij in vseh drugih sporazumov, ki pa se morajo podvreči vsestranski reviziji in se mora črtati iz njih vse tisto, kar je proti našim nacionalnim, gospodarskim in državnim interesom. A tega je mnogo, mnogo — zato pa jih narod ne more priznati in zato naj se ves problem o reškem bazenu Thon de Revel vrže kratkoma ad acta!

A. J.

JANEZ TRPIN:

Pepe.

Globoka vrzel je zazijala v naših vrstah. Zopet je odšel eden od nas, ki nam je bil ljub in drag, kot brat in soborec v veselih in žalostnih urah, z vsemi njegovimi dobrimi in slabimi lastnostmi.

Umrla je pesem in za vedno je v smrtni tugi onemelo vedno smejoče se lice brata Pepeta. Kdo ni poznal in vzljubil tega visokega fanta, polnega dovtipov, prežetega mladeniške prešernosti, vedno pripravljenega s šalo in veselo pesmitjo razveseliti srca resnih in mračnih bratov? Kdo se ne spominja vseh njegovih nastopov, kjerkoli smo se zbrali, da proslavimo kak naš orjunaški praznik?

Kako so mu gorele otroško navadne oči, ko je žel za svoje dovtipe in bajade oduševljen aplavz, nas, ki smo ga poslušali in ob zvonkem baritonu njegovih popevk za hip pozabili na našo težko usodo od vseh preganjanj in preziranj. Nikdar ni legla senca žalosti na njegov veselo zadovoljni obraz. Najveselejši pa je bil tedaj, ko je z bratom Juvancičem prešteval dobiček prirejenih zabav in poln radosti pogmotnem uspehu izdal poslednji dinar za likof po končani zabavi.

Kolikokrat sem slonel naslonjen na komolce s povešeno glavo sredi vesele orjunaške družbe in iskal primere za naše nehanje in delanje, ki nas je povsem ločilo od običajnega življenja našega tako ponižanega in krotkega naroda. Iskal sem definicije, pa je nisem našel, dokler ni dal nekoč Pepe v razigranem trenutku, ko je z veselo napitnico napival Marku in Mihi izraz tej definiciji z besedami: »Mi smo, kakor Zaporožci.« Strme ga je pogledal vedno

žejni pri polni čaši in težkem delu pravega Orjunaša zvesti pobratim Pika in zadovoljno mu je prikimal vedno resni Kukčevina. Le eden je gledal mirko nanj in ga tehtal, da li je prave teže mož za pravega Orjunaša in ta nosi danes pečat Efiljalta na svojem čelu.

Pepe Zaporožec! Veseliak, Vinski bratec razposajeno razigran v veselih urah, a zvest svojim idealom in slepo udan voditeljem, katerim je zaupal in katerih voljo in povelja je izvrševal brez vprašanj in pomišljanja. Prešerno širokousten Zaporožec, ki je hvalil, grajal in govoril o vsem in vsakomur, tako pa je znal tudi molčati, če mu je bil molk dolžnost.

Ko sva se poslednjič videla, sem prihajal z one strani. Trudnost mi je ležala po udih in bil sem vse preje, kakor dobre volje. Radost pa me je obšla, ko sem zagledal na peronu rakovskega kolodvora, kjer je bil njegov drugi dom, Pepeta v »štimgungu«. Nisem imel časa razmišljati in mu delati zajedno z njegovim drugom Piko moralnih pridig. Široko se je zasmel, kakor se je znal le on, mi prožil desnico in z levico ponudil čašo terana ter nazdravil Orjuni in našemu delu.

Ko se je vlak jel pomikati, je še

sije na nočnem nebu in tako tvori celoto.

Slična celota se vidi pri 7 prednostih, katere ima

spremljal vagon par korakov s čašo v roki in pel:

Oče nebeški glej, še en kozarec naj, pel Ti bom hvalo vekoma!

Otroško navno so mu žarele oči. Bilo je to poslednjič, ko sem zrl v te zaupanja polne in življenje uživajoče oči.

Ob desetletnici našega denarja.

Pravim in rečem: Narodna banka proslavlja desetletnico osvobojenja na sijajen in simboličen način, s katerim najmarkantneje ne manifestira naše notranje konsolidacije, nasprotne gnulobo. V razvoju naših novčanic tiči precej lepe in pomembne simbole.

V desetih letih je Narodna banka izdala več serij bankovcev. Prva leta v opojno radostnem razpoloženju — »orače«. Bili so lep simbol. Naši orači naj bi nam vso lepo in plodonosno zemljo preorali, spremeni-li v raj, kjer naj bi vladala bratska ljubezen in naj bi stoletja in stoletja trpeči narod živel v idealnem blagostanju. Orači naši so orali in v znoju se poteče svoje misli napenjali, da bi častno rešili dano jim veliko zadačo. Toda prišli so cincarski grabeži ter odnesli iz shramb vse plodove, porušili so shrambe in razbili oračem orodje in pluge.

V njih težki stiski je poklicala Narodna banka na pomoč »kovače«, ki so noč in dan kovali, varili in popravljali razbito orodje. Zaman. Narodna banka je »kovače« in »orače« poslala v zasluženi pokoj in naročila »porivače«, ki naj bi zavoženo ladjo političnega gospodarstva pripeljali iz razburkanih valov v tih in varen pristan. Bilo je njih delo naporno in riskantno. Mišice so jim končno otrp-nile, omagali so in tudi oni so romali — v pokoj.

Desetletnica osvobojenja! Ker je Narodna banka pogonala orače, kovače in porivače v kot, je na slovesno gostijo poklicala »klobasarje« ali »Francoze«. Narodna banka je leta ob desetletnici naročila v Parizu nove 10-dinarske bankovce, na katerih je upodobljena tudi neizogibna ženska glava. Na videz so ti bankovci praktični in nesimbolični, saj veste, da je bankovec — predmet realnosti. Če pa bankovec na ženski strani primerno preganete, dobite rafinirano izdelano figuro, ki predstavlja nekaj prav deikatnega, kako ženska zauživa klobaso, oziroma predstavlja akt, ki ima specijalen pomen v pariškem ženskem svetu.

Mesto da bi ob desetletnici gostili in veselili naši orači in kovači, so prišli na slavnostne gostije v deželo — klobasarji, ki dnevno onega-vijo narod z različnimi klobasijami.

Tako vidite proslavlja naša finančno ugledna Narodna banka desetletni jubilej narodnega osvobojenja.

I. Kovač.

Kronika.

S popolno pravico se more reči, da je vzrok vsem našim medsebojnim razdorom in prepričim, ki jih je kronala tragedija 20. junija, samo naše neodpustljivo nepoznavanje naših ljudi in prilik naše širne domovine. Vse drugače in vse bolje bi bilo za nas in za državo, da so se naši političarji, naši novinarji in naši javni delavci teh dolgih deset let malo potrudili, da sami sebe in ves narod sistematično pouče o stvarnem položaju in mišljenju in o potrebah, v katerih žive in se udejstvujejo po edini deli naše domovine. Ne rečemo, da se v tem pogledu pri enem ali drugem ni pokazalo vsaj malo volje, napora in rezultata, ali vseeno je bilo vse to premalenkosto, presiromašno in nezadovoljivo. Posebno moramo trditi in ugotoviti, da naše novinarstvo ni bilo na svoji pravi višini. Se danes, v desetem letu našega ujedinjenja, nimamo časopisa, ki bi izhajal istočasno v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani in ki bi stalno donesal pregled vseh panog javnega življenja in delovanja tako pri Srbii, kakor tudi pri Hrvatih in Slovencih. Da smo imeli tak časopis, bi bilo pač lahko odpadlo mnogo starih predsodkov, mnogo novih bi se ne bilo niti ustvarilo, in mi bi se medsebojno bolj spoznavali in bolj razumeli. Tako pa stoji med nami še vedno stari mejniki, in kar je onkraj Sotle in onkraj Save, to je za nas nerazumljiv svet, ki se prav nič ne sklada z našim komodnim, omejenim mišljenjem. In smo nazadnje krivi sami, ker smo preleni da bi si ustvarili nekaj, kar bi nas lahko pripravilo do drugih misli. Rajši se ubijamo moralno in telesno.

Interesantna ugotovitev. V knjigi Karla Fridricha Nowaka: Der Sturz der Mittelmächte se peča imenovani pisatelj tudi ponovno z Hutkuhto naših klerikalnih borcev — premierom Anton Korošcem in kandidatom za mesto jugoslovenskega vladike — knezoškofom Antonom Bonaventuro Jegličem. Tako piše o le tem slednjem na 362. strani (1. izdanje od 1—10.000):

»Vieles mochte den Kaiser wegen. Alles sah er bedroht. Sein

Manifest hatte versagt. Ob auch **mancher Tschechenführer ihn bestärkt und der Südslawenbischof Jeglič ihm noch acht Tage (8. Oktober 1918) vor dem Staatsakt in feierlichen Schreiben versichert hatte, dass er sich ein selbstständiges Südslawenreich nie anders denken könne als unter Habsburg.**

Tako Nowak! Zaenkrat se vzdržimo komentarja k tej ugotovitvi, ki nam posebno danes sili v pero, ko se izprsuje kot edini branitelj Jugoslavije, one po črnožoltem Habsburgu smrdeče podgane, ki so krvavečega srca zapustile cesarska reptilska korita in potapljujejo se dualistično monarhistično fregato. Pričakujemo pa od njegove svetlosti knezoškofa g. Antona Bonaventuro Jegliča, da se o tej čudni konstataciji g. Nowaka jasno izjavi in dokaže, da li je ta ugotovitev resnična, da li ne?

Okrožni urad za zavarovanje delavcev je postal v zadnjem času hvalevredno in hvaležno torišče, kjer se da lepo in udobno živeti na podlagi partije. Čujejo se različni glasovi o kurzu, ki veje že nekaj mesecev po uradu. Šušlja se in se javno govori o tem humanitarnem zavodu, ki pa je postal popolnoma sinekura posebnih partijskih ljudi. Razmere morajo biti pač čudne in segajo že tja, kjer je potrebna ljudska odkrita in javna kritika, da se ožigosajo razmere institucije, ki je namenjena vsemu narodu brez ozira na politično orijentacijo, a ne samo favoriziranim ljudem poedine partije.

Kako se depolitizira ta občekoristna in človeška institucija, se je pokazalo te dni, ko je bilo iz Osrednjega urada v Zagrebu odstranjenih pet Slovencev in na njihovo mesto imenovanih pet izrazitih Koroševih partizanov. Narod gleda vse to in dvomi o resnosti in solidnosti zavarovalne institucije, ki mora imeti vzorno upravo in idealne delavce, ker je posvečena občekoristni skrbi za najbednejše med nami — za bočne delavce. Politika nima nikakega opravka pri tem humanitarnem delu in profanator je oni, ki se drzne uvajati med njo umazano strankarsko

politikō. Tudi pri ljubljanskem okrožnem uradu menda ni niti za pičico boljše, saj se govori po Ljubljani zadržati o klerikalni depolitizaciji v upravi urada. Razmeram bomo posvetili točno in jasno v obraz in jih pribili na javno desko, da bo o njih informiran ves prizadeti svet in bo vedel, kako zna Koroščeva partija uvesti v upravo javnih interesov popolno pravičnost in nepristranost.

Dr. G. PICCOLI
Iekarnar v Ljubljani
priporoča pri zaprtju in drugih težkočah želodca svojo preizkušeno **ŽELODČNO TINKTURO.**

Partijske razmere so posegle tudi v našo književnost, a ne politične, dasi izdaja vsaka stranka svoje revije, do katere pa ima človek pristop samo z overovljeno legitimacijo dotične stranke. Duh in zmožnosti je postranska stvar, pri vsaki pesmici, pri vsaki novelici moraš dokazati neopravdano politično pripadnost. In če si klerikalec, lahko svinjariš po napobojnejših katoliških revijah in kolneš huje nego hribovski kmet. Če si pa liberalec, lahko napišeš največjo budalost, list ti jo priobči, ker imaš legitimacijo od partijskega človeka, ki mu je književnost španska vas, pa naj je tudi naslikan v Aibumu slovenskih književnikov. Poleg te politične prakse pa se je analogno partijskim principom uvedla med nami še druga praksa, ki pa je precej podobna tajni inkviziciji, ki jo vodi nekaj ljudi, ki hočejo na vsak način zavzeti najvišje prostore v areni naše književnosti, a nad njihovo zmožnostjo in duševno nadarjenostjo dvomi že sedaj ves naš literarno izobraženi svet. So to ljudje, ki so zaverovani sami vase in zaljubljeni v svojo veličino in ljubosumni na vsak talent, ki se razvije nad njihovo veličino; in njihovo p. vo delo je, da skličejo svojo tajno inkvizitorsko kliko in izrečejo smrtno obsodbo nad predrznežem, ki jih je nadkrilil s svojim duhom in svojim

talentom. Naj se bori nesrečnež proti nevidnim mahinacijam in natočevanju, kolikor hoče — obsodba je bila izrečena in proti obsodbi ni priziva; nesrečnež naj pa dela naprej, kolikor hoče, dela pač zase, ker nihče več niti ne povzeta njegovih proizvodov, kvečjemu, da služijo njegovi rokopiši doma ženi za dobrodošlo podkuritev v peči. Takih literarnih inkvizitorjev je pri nas zadržati, in če sodimo literaturo po njih, se pač ne moremo čuditi, da stoji na današnji stopinji. In menda pri teatru ni nič boljše. Saj kako naj si pač predstavljamo, da se sistematično odklanjajo dela Cvetka Golarija — onega Golarija, ki je zadivil naš svet z Rošinko in so klerikalni plačani klakerji izžvižgali njegovo »Zapeljivko«? Različni izgovori na pesnikovo »senilnost« (!!) pač ne drže, ker je Golar še v najboljših letih, saj še ni kot drugi praznoval petdesetletnice, o njegovem velikem talentu pa se pogovarjajo že celo fantje in dekleta v najzakotnejši naši vasi. Iz vsega tega sledi, da tudi tu ni nekaj prav, oziroma na pravem mestu, ker jezuitsko zabavljanje še ni samo ob sebi povod, da se stavi nekoga z dnevnega reda. Slovenski literatje bi najbrž že govorili, a imajo gotovo strah pred inkvizitorskim vrhovnim sodiščem, ki bi mu brezdvomno zapadli, če se le količkaj sunljivo zga-nejo.

Fašistovski prekupci in špediterji zaslužijo velikanske vsote kot mešetarji med jugoslovenskim in inozemskim trgovskim svetom. Če se samo pomisli, koliko lesa se izvažajo dnevno preko Trsta in Reke, in koliko ga pokupijo pri nas na licu mesta prekanjeni fašistovski kupci, si lahko mislimo višino vsote, ki pade Italijanom v žep. Poleg teh izrazitih oboževalcev Mussolinijeve pete, je pa v Trstu in na Reki dosti ljudi našega rodu ali vsaj našega mišljenja, ki pa ne morejo zaslužiti ničesar, ker jim gobezdavi fašist zgrabi pred nosom vse, pa naj naše trgovce še tako zaklinjajo, da so naše krvi in našega mišljenja. Tako živi na Reki

in Sušaku špediter Silvio Premuda, notoričen, zagrizen fašist, ki bi Jugoslavijo — seveda brez lesa! — najrajši vtopil v žlici vode. Mož je silno bogatel od jugoslovenskih par, katere pa ne zaničuje tako kot jugoslovenske ljudi. Čudimo se našemu trgovskemu svetu, da zaupa svoje posele in svoje blago tako pronosiranemu fašistu in to temebolj, ker se naši lesni trgovci vsak čas ponašajo s svojim preizkušenim nacionalizmom. Skrajno se pa moramo čuditi, da vzdržuje s tem človekom poslovne zveze celo ljubljanska tvrdka Dolenc-Hudovernik-Javornik, kakor da ni na Reki in Sušaku našega človeka, ki zasluži že kot človek in rojak, da se ga podpira. Seveda, fašisti so sladkeši in se kaj dobro razumejo na lepe komplimente!

Prosvetnemu oddelku vel. županu v Ljubljani. Dne 13. junija t. l. sem vložil ovadbo proti g. Franu Srečku Kristanu, šolskemu voditelju v Bevkah, radi nedostojnega vedenja in kratenja osebne svobode mladim dekletom, za kar ima prosvetni šef tehtne in popolne dokaze že v svojih rokah. Trditve prosvetnega šefa, da nima na razpolago osobja in sredstev za preiskavo, ne drži, ker sem se zavezal jaz osebno, da krijem vse stroške. Držalo pa bo najbrže dejstvo, da je g. Kristan pristaš režimske stranke in se radi tega ne sme pokreniti ničesar disciplinarnega proti njemu in ker je povrh tudi član ugledne ljubljanske rodbine. Upam, da bo vkljub vsemu temu prosvetni šef po dani obljubi ukrenil vse potrebno, da se g. Kristan odstrani iz sedanjega službenega mesia in dá s tem popolno zadoščenje razžaljenim in ogorčenim občanom. Ako pa ne stori tega v najkrajšem času, naj bo pripravljen na neprijetne posledice, za katere pa ne bo odgovarjal nihče drugi nego on sam. Na mesto g. Kristana pa naj postavi senkaj učno moč, ki bo res učila naše otroke, a ne bi bila plačana samo za združbe in prepire med občani kakor sedanji g. upravitelj.

Bevke.

ZA POLETJE

naj izgledajo tudi Vaše obleke sveže in kakor nove, zato pustite iste kemično čistiti, barvati, plisirati in likati v tovarni

JOS. REICH, LJUBLJANA
POLJANSKI NASIP 4—6.

Sprejemališče: ŠELENBURGOVA ULICA ŠT. 3
Izvršitev v 24 urah. Postrežba točna. Cene zmerne.

Čitajte, širite
in podpirajte
svobodno besedo Orjune!

Pralno sredstvo, v katerem lahko pustite Vaše perilo brez škode po več tednov ležati.

To je pralno sredstvo, ki ne kvari perila, ki ne vsebuje nobenih jedkih snovi:

BENZIT-NADMILO.

To pralno sredstvo, ki varuje perilo, ima največjo čistilno moč, razkraja celo ostanke najmastnejših madežev v perilu, proti katerim ostanejo brez učinka druga pralna sredstva, mila in celo belila, ki samo na videz odstranijo nesnago.

V bodoče perite perilo samo z BENZIT-NADMILOM. Razveselilo Vas bo snežnobelo perilo, oprano z BENZIT-NADMILOM!

Uporabljajte za namakanje TRI, ker s tem prištedite na milu.

1 ZAVOJ 5 DINARJEV.

Benzit Nadmiolo

z dvojnimi učinkoma

Tvornice Zlatorog, Maribor

Radioaparati gratis!

Nemška razpošiljalna tvrdka odda interesentom v reklamne svrhe in v nadaljno priporočilo v Jugoslaviji večje število svojih prvovrstnih sprejemnih radio-aparatov (do 4 luči) v last.

Nobene obveznosti niso s tem združene. Male stroške (poština, zavoj itd. itd.) mora plačati prejemnik.

Interesenti naj se z dopisnico z natančnim in razločno pisanim naslovom obrnejo na

Radorazpošiljalnico E. Gräß & C. Rottloff,
(odd. X.) BERLIN N. 4, Gartenstrasse 100.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

Je najmodernejša urejena ter izvršuje vsa tiskarska dela od najprejstejšega do najmodernejšega. - Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. - Brošure v malih in tudi največjih nakladah. Časopise, revije, mlad. liste.

Okusna oprema ilustrir. katalogov, cenikov in reklam. listov. Lastna tvornica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne in srednje šole
Risanke, dnevnik in beležnice.